

โรคตับอักเสบ (Hepatitis)

โรคตับอักเสบเป็นโรคในกลุ่ม Viral hepatitis แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตับอักเสบติดต่อจากการรับประทานอาหารและน้ำ ได้แก่ ตับอักเสบ ชนิด เอ และ อี และกลุ่มตับอักเสบติดต่อทางเลือด ได้แก่ ตับอักเสบชนิด บี ซี และ ดี⁽¹⁾ ปัจจุบัน สำนักโรคติดต่อวิทยาได้รับรายงานการเฝ้าระวัง เฉพาะโรคตับอักเสบชนิด เอ บี อี และตับอักเสบที่ไม่ระบุเชื้อก่อโรคเท่านั้น โรคตับอักเสบพบได้ทุกวัย ทั้งชายและหญิง ส่วนใหญ่เป็นโรคตับอักเสบเฉียบพลัน คือไวรัสตับอักเสบนิดเอและอี ส่วนน้อยที่พบเป็นโรคตับอักเสบเรื้อรัง ซึ่งเกิดจากเชื้อไวรัสตับอักเสบบีและซี ที่อาจมีภาวะแทรกซ้อนของโรคตับแข็ง โรคตับวาย และมะเร็งตับ^(2,3)

ในปี พ.ศ. 2554 (ค.ศ. 2011) ก่อนการยกเลิกการเฝ้าระวังโรคตับอักเสบนิดซีและดี⁽⁴⁾ สำนักโรคติดต่อวิทยา มีรายงานผู้ป่วยโรคตับอักเสบ รวม 10,519 ราย จำแนกเป็นไวรัสตับอักเสบนิด เอ 456 ราย ร้อยละ 4.33 ไวรัสตับอักเสบนิดบี 6,353 ราย (60.39) ไวรัสตับอักเสบนิดอี 34 ราย (0.30) และไวรัสตับอักเสบที่ไม่ระบุเชื้อก่อโรค 2,006 ราย (19.07) โดยมีการรายงาน ผู้ป่วยไวรัสตับอักเสบนิดซี 1,385 ราย (13.6) และไวรัสตับอักเสบนิดดี 285 ราย (2.81)⁽⁵⁾

สถานการณ์ภาพรวมโรคตับอักเสบในประเทศไทยที่ได้รับรายงานทั้งหมด ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. 2549 - 2558 : ค.ศ. 2006 - 2015) พบ ว่ามีแนวโน้มค่อนข้างคงที่ อัตราป่วยต่อประชากรแสนคน อยู่ ระหว่าง 12.06 - 15.06 ในปี พ.ศ. 2555 (ค.ศ. 2012) มีผู้ป่วยสูงสุด อัตราป่วย 15.06 ต่อประชากรแสนคน และต่ำสุดในปี พ.ศ. 2557 (ค.ศ. 2014) อัตราป่วย 12.06 (รูปที่ 1) ปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) มีรายงานผู้ป่วยโรคตับอักเสบ รวม 8,051 ราย อัตราป่วย 12.31 ต่อประชากรแสนคน จำแนกเป็นโรคตับอักเสบนิดเอ 393 ราย ร้อยละ 4.88 ตับอักเสบนิด บี 6,647 ราย (82.56) ตับอักเสบนิดอี 46 ราย (0.57) และตับอักเสบที่ไม่ระบุเชื้อก่อโรค 965 ราย (11.99) มีรายงานผู้เสียชีวิตด้วยโรคตับอักเสบที่ไม่ระบุเชื้อก่อโรค 1 ราย

อัตราส่วนเพศหญิงต่อเพศชาย เท่ากับ 1 : 1.4 ผู้ป่วยสูงสุดในกลุ่มอายุ 45 - 54 ปี อัตราป่วย 18.68 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา กลุ่มอายุ 55 - 64 ปี (18.07), 35 - 44 ปี (16.67) (รูปที่ 2) อาชีพรับจ้างพบผู้ป่วยสูงสุด ร้อยละ 38.46 รองลงมา คือ เกษตรกรรม (25.01) ในปกครอง (12.73) ผู้ป่วยสัญชาติไทย ร้อยละ 96.58

โรคตับอักเสบพบได้ตลอดปี ผู้ป่วย สูงสุดเดือนมกราคม 879 ราย และพบผู้ป่วยต่ำสุดเดือนธันวาคม 486 ราย (รูปที่ 3) ผู้ป่วยส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

ร้อยละ 68.85 และเขตเทศบาล (31.15) เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลชุมชน ร้อยละ 42.12 โรงพยาบาลทั่วไป (29.70) โรงพยาบาลศูนย์ (21.06) โดยเข้ารับการรักษ เป็นผู้ป่วยนอก ร้อยละ 89.36

ภาคเหนือมีอัตราป่วยสูงสุด 15.74 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (12.34) ภาคกลาง (11.90) และภาคใต้ (8.77) จังหวัดที่มีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ จังหวัดปราจีนบุรี 59.07 ฉะเชิงเทรา (48.55) เลย (45.08) กำแพงเพชร (40.97) นครปฐม (38.20) สุราษฎร์ธานี (26.93) เชียงราย (26.31) อำนาจเจริญ (24.48) บุรีรัมย์ (23.07) และพิจิตร (22.86) (รูปที่ 4)

ไวรัสตับอักเสบนิดเอ (Hepatitis A)

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 - 2558 (ค.ศ. 2006 - 2015) ผู้ป่วยด้วยโรคตับอักเสบนิดเอ มีแนวโน้มค่อนข้างคงที่ ยกเว้นในปี พ.ศ. 2555 ที่พบการระบาดของโรคแบบเป็นกลุ่มก้อนที่จังหวัดบึงกาฬ ในช่วงเดือนมิถุนายน ทำให้พบผู้ป่วยสูงกว่าปกติ

ปี พ.ศ. 2558 มีรายงานผู้ป่วย 393 ราย อัตราป่วย 0.60 ต่อประชากรแสนคน ไม่มีรายงานผู้เสียชีวิต กลุ่มอายุ 5 - 9 ปี มีอัตราป่วยสูงสุด 0.82 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 25 - 34 ปี (0.67) และ 35 - 44 ปี (0.66) พบผู้ป่วย สูงสุด เดือนมกราคม 51 ราย และต่ำสุดเดือนธันวาคม 19 ราย

ภาคเหนือมีอัตราป่วยสูงสุด 1.03 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ ภาคกลาง (0.77) ภาคใต้ (0.34) และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (0.31)

ไวรัสตับอักเสบนิดบี (Hepatitis B)

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 - 2558 (ค.ศ. 2006 - 2015) ผู้ป่วยด้วยโรคตับอักเสบนิดบี มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ในปี พ.ศ. 2558 มีอัตราป่วยสูงเป็นสองเท่าของปี พ.ศ. 2549 ซึ่งมีอัตราป่วยต่ำสุด

ปี พ.ศ. 2558 มีรายงานผู้ป่วย 6,647 ราย อัตราป่วย 10.16 ต่อประชากรแสนคน กลุ่มอายุ 45 - 54 ปี มีอัตราป่วยสูงสุด 15.63 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 55 - 64 ปี (15.07) และ 35 - 44 ปี (14.24) เดือนมกราคมพบผู้ป่วยสูงสุด 732 ราย และเดือนธันวาคมพบผู้ป่วยต่ำสุด 402 ราย ภาคที่มีอัตราป่วยสูงสุด คือ ภาคเหนือ 12.86 ต่อ ประชากรแสนคน รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (10.58) และภาคกลาง (9.54)

ไวรัสตับอักเสบนิดี (Hepatitis E)

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 - 2558 (ค.ศ. 2006 - 2015) ผู้ป่วยด้วยโรคตับอักเสบนิดี พ.ศ. 2549 - 2558 มีค่ามัธยฐานอัตราป่วย 0.05 ต่อประชากรแสนคน (พิสัยอัตราป่วย 0.04 - 0.09 ต่อประชากรแสนคน) พบอัตราป่วยสูงสุดปี พ.ศ. 2556 (ค.ศ. 2013) อัตราป่วยสูง 2.75 เท่าของปี พ.ศ. 2549 (ค.ศ. 2013)

ปี พ.ศ. 2558 มีรายงานผู้ป่วย 46 ราย อัตราป่วย 0.07 ต่อประชากรแสนคน กลุ่มอายุ 0 - 4 ปี มีอัตราป่วยสูงสุด 0.24 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 55 - 64 ปี (0.09) และ 65 ปีขึ้นไป (0.08) พบผู้ป่วยสูงสุดเดือนมิถุนายนและธันวาคมเดือนละ 6 ราย และพบผู้ป่วยต่ำสุดเดือนเมษายนและพฤศจิกายนเดือนละ 1 ราย ภาคกลางและภาคใต้มีอัตราป่วยสูงสุด 0.10 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ ภาคเหนือ (0.05) และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (0.04)

ไวรัสตับอักเสบบที่ไม่ระบุเชื้อก่อโรค (Hepatitis Unspecified)

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 - 2558 (ค.ศ. 2006 - 2015) ผู้ป่วยด้วยโรคตับอักเสบบที่ไม่ระบุเชื้อก่อโรค มีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัด ปี พ.ศ. 2558 มีอัตราป่วยลดลงจากปี พ.ศ. 2549 ถึง 4.75 เท่า ปี พ.ศ. 2549 มีการรายงานผู้ป่วยสูงสุด และปี พ.ศ. 2558 มีการรายงานผู้ป่วยต่ำสุด

ปี พ.ศ. 2558 มีรายงานผู้ป่วย 965 ราย อัตราป่วย 1.47 ต่อประชากรแสนคน เสียชีวิต 1 ราย อัตราป่วยตาย ร้อยละ 0.1 กลุ่มอายุ 45 - 54 ปี มีอัตราป่วยสูงสุด 2.33 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 55 - 64 ปี (2.32) และ 35 - 44 ปี (1.72) พบผู้ป่วยสูงสุดเดือนมีนาคม 109 ราย และต่ำสุดเดือนสิงหาคม 54 ราย ภาคเหนือมีอัตราป่วยสูงสุด 1.81 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ ภาคกลาง (1.49) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (1.4) และภาคใต้ (1.18)

ปี พ.ศ. 2558 สำนักงานระบาดวิทยา ไม่ได้รับรายงานการสอบสวนการระบาดของโรคไวรัสตับอักเสบบ

สรุป ปี พ.ศ. 2558 โรคตับอักเสบบมีแนวโน้มโดยรวมคงที่ โดยที่โรคตับอักเสบนิดีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และโรคตับอักเสบบที่ไม่ระบุเชื้อมีแนวโน้มลดลง ทั้งนี้ อาจเกิดจากปัจจุบันประเทศไทยมีการตรวจหาเชื้อสาเหตุของโรคเพิ่มขึ้น ภาพรวมกลุ่มอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปมีอัตราป่วยสูง แต่มีข้อสังเกตว่าโรคตับอักเสบนิดี กลุ่มอายุที่มีอัตราป่วยสูงสุด 5 - 9 ปี และโรคตับอักเสบนิดี กลุ่มอายุที่มีอัตราป่วยสูงสุด คือ 0 - 4 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มวัยเรียน ทั้ง 2 กลุ่ม ซึ่งเป็นโรคติดต่อจากการรับประทานอาหารและน้ำ สำหรับไวรัสตับอักเสบบี ภาคเหนือเป็นภาคที่มีอัตราป่วยสูงกว่าภาคอื่นต่อเนื่องหลายปีติดต่อกัน (รูปที่ 5) ซึ่งไวรัสตับอักเสบบีหากติดเชื้อในช่วงอายุ 1 ปีแรก มีความเสี่ยงต่อการกลายเป็น

เป็นผู้ป่วยโรคไวรัสตับอักเสบบเรื้อรัง ร้อยละ 90 หากติดเชื้อในช่วงอายุ 1 - 4 ปี จะกลายเป็นผู้ติดเชื้อเรื้อรังร้อยละ 30 - 50 และหากติดเชื้อในวัยผู้ใหญ่ จะกลายเป็นผู้ติดเชื้อเรื้อรังร้อยละ 10⁽²⁾ ดังนั้นหากกำหนดมาตรการในการควบคุมป้องกันการติดต่อโรคจะลดความเสี่ยงจากโรคตับอักเสบบได้ เช่น การใช้คลอรีนในน้ำประปา และตรวจสอบปริมาณคลอรีนคงค้างอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการรับวัคซีนป้องกันไวรัสตับอักเสบบี ควรฉีดวัคซีนทั้งสามประมาณ 6 เดือน วัคซีนป้องกันไวรัสตับอักเสบบี ควรฉีดวัคซีนทั้งสามประมาณ 0, 1 และ 6 เดือน วัคซีนป้องกันโรคไวรัสตับอักเสบนิดี ผลิตที่ประเทศจีนแต่ยังไม่ในประเทศไทย^(6,7)

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักระบาดวิทยา .กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. ระบบเฝ้าระวัง 5 กลุ่มโรค 5 มิติ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : บริษัทซีจี จำกัด; 2557
2. Update รหัส 506 และ ICD10 ที่ยกเลิกการรายงานเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา. [สืบค้น วันที่ 3 พฤษภาคม 2559]. เข้าถึงได้จาก : http://www.boe.moph.go.th/files/news/20120330_19896099.xls
3. สำนักระบาดวิทยา .กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรคประจำปี 2554. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร :โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์ (สำนักงานกิจการโรงพิมพ์) ; 2555 [สืบค้น วันที่ 12 พฤษภาคม 2559]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.boe.moph.go.th>
4. มะเร็งตับ (เฮปาทอมา) จากไวรัสบีและซี จะรักษาอย่างไร. [สืบค้น วันที่ 12 พฤษภาคม 2559]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.livemur-turingclub.com/center/knowledge>
5. ไวรัสตับอักเสบบี ภัยเงียบก่อมะเร็งตับ ติดต่อง่ายกว่าเอดส์ 100 เท่า. [สืบค้น วันที่ 3 พฤษภาคม 2559]. เข้าถึงได้จาก : <http://health.kapook.com/view94227.html>.
6. กลุ่มเฝ้าระวังและสอบสวนโรค สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข [สืบค้น วันที่ 3 พฤษภาคม 2559] เข้าถึงได้จาก: <http://www.boe.moph.go.th>
7. ทำอย่างไรจะไม่เป็นไวรัสตับอักเสบบี ถึง อี. www.livemur-turingclub.com/center/knowledge (เข้าถึงวันที่ 12 พฤษภาคม 2559)

ผู้เรียบเรียง

ศรินยา พงศ์พันธุ์

บรรณาธิการวิชาการ

ดร.พญ.ชูลีพร จิระพงษา

Fig.1 Reported cases of hepatitis a,b,e,uns, total per 100,000 population by year, Thailand, 2006 - 2015

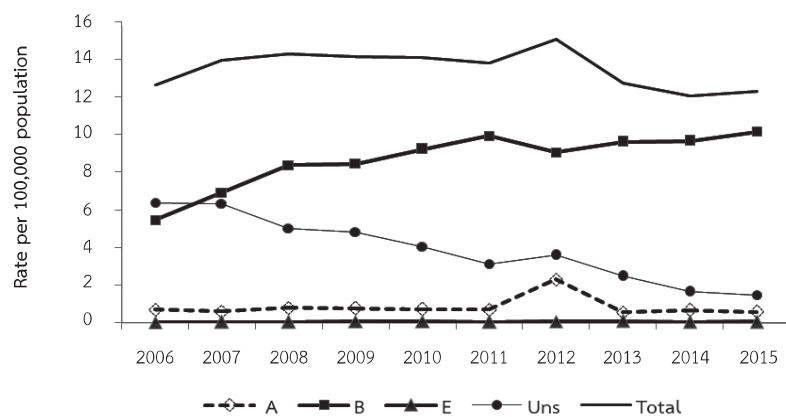

Fig.2 Reported cases of hepatitis a,b,e,uns, total per 100,000 population by age - group, Thailand, 2006 - 2015

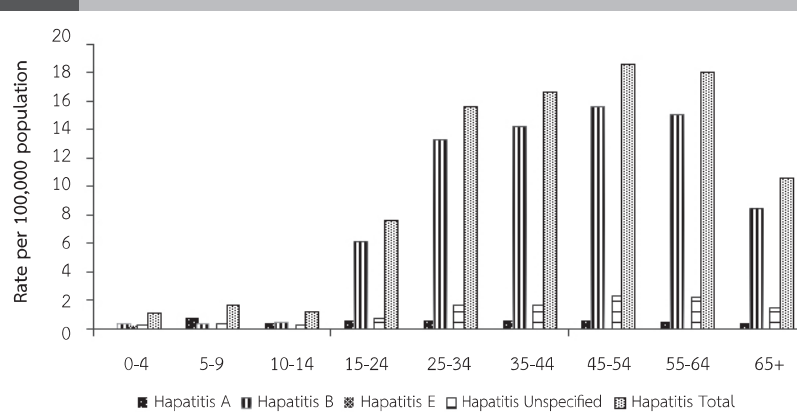

Fig.3 Reported cases of hepatitis (total) by month, Thailand, 2011 - 2015

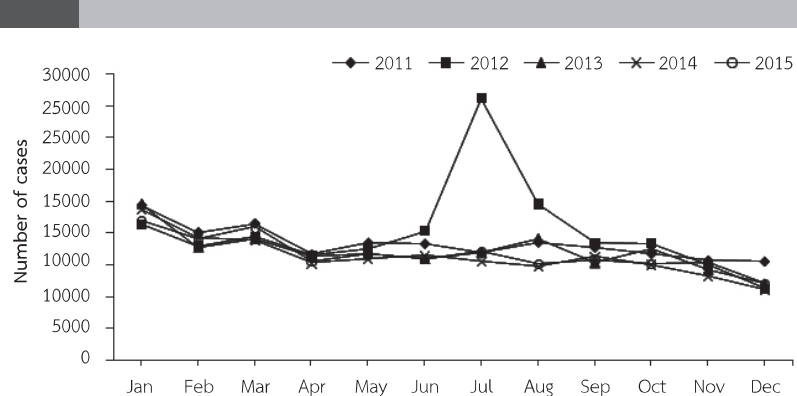

Fig.4

Reported cases of hepatitis (a,b,e,unspecified) per 100,000 population by province, Thailand, 2015

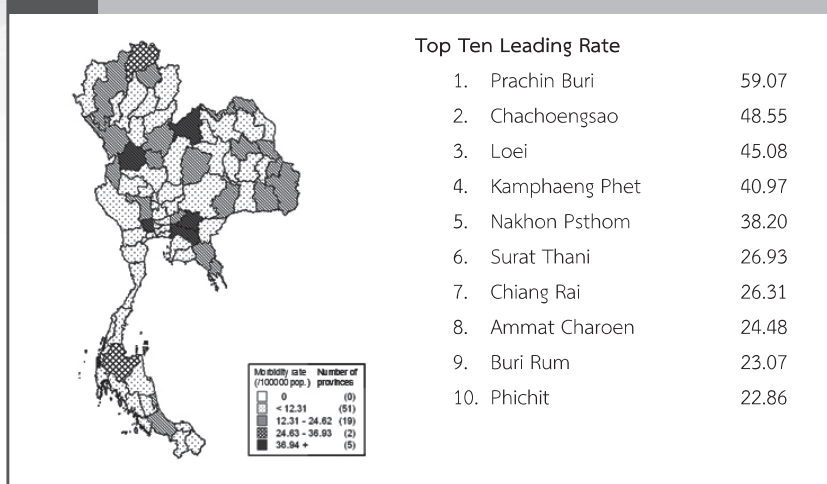

Fig.5

Reported cases of hepatitis (total) per 100,000 population by region, Thailand, 2011 - 2015

